

KERNGEGEVENS VAN HET VRIJWILLIGERSWERK **IN BELGIË**

**Samenvatting van het onderzoek “De meting van het
vrijwilligerswerk in België. Kritische analyse van de statistische
bronnen met betrekking tot het vrijwilligers in België”**,

uitgevoerd in opdracht van de Koning Boudewijnstichting,
door het Hoger Instituut voor de Arbeid van de K.U.Leuven
en het Centre d'Economie Sociale de l'ULg.

Hoger Instituut voor de Arbeid:

Maxime Loose
Caroline Gijselinckx

Centre d'Economie Sociale:

Anne Dujardin
Michel Marée

November 2007

Voorwoord

Net als in vele andere Europese landen vervullen verenigingen en hun vrijwilligers in België een belangrijke rol in onze samenleving. Het maatschappelijke middenveld heeft zich tot doel gesteld om te komen tot meer participatie van een zo breed mogelijk draagvlak van burgers in onze samenleving. Deze initiatieven bevorderen de sociale samenhang of bieden vernieuwende oplossingen voor nieuwe sociale uitdagingen.

In het kader van het programma Burgersamenleving wil de Koning Boudewijnstichting het maatschappelijke engagement van burgers bevorderen onder meer via de ondersteuning van het verenigingsleven. De rol van het vrijwilligerswerk is hierin cruciaal. In deze samenvatting - die naar aanleiding van de 'Dag van de Verenigingen' op 24 november 2007 werd gemaakt - hebben de onderzoekers van het HIVA en ULg getracht de bestaande cijfers en statistische bronnen met betrekking tot het vrijwilligerswerk te analyseren. Het is zoals de onderzoekers uitdrukken 'een graadmeter' voor het gezondheidsgehalte in onze samenleving. Het onderzoek geeft een goed overzicht van de beschikbare kwantitatieve gegevens enerzijds en biedt een klare kijk op de bestaande cijfers met betrekking tot het profiel van de vrijwilligers anderzijds. De auteurs stellen dat een wetenschappelijk en degelijk onderbouwd onderzoek met betrekking tot het vrijwilligerswerk in de toekomst essentieel is willen we een exact beeld krijgen van wat de impact van het vrijwilligerswerk inhoudt.

Maar is er meer. In het voorjaar 2008 zal de sociaaleconomische impact en meerwaarde van het verenigingsleven op een kwantitatieve en kwalitatieve methode onderzocht worden. In 2005 werd eerder een kwantitatieve en kwalitatieve analyse over het verenigingsleven gerealiseerd.

Deze tweede 'barometer' van het verenigingsleven zal een bevraging inhouden van 500 verenigingen en feitelijke organisaties.

De Koning Boudewijnstichting wenst hierbij de auteurs uitdrukkelijk te bedanken voor deze gegevens waarbij de toegankelijkheid voor een groot publiek niet over het hoofd is gezien.

Koning Boudewijnstichting
November 2007

Inleiding

Vrijwilligerswerk biedt een belangrijke meerwaarde aan de maatschappij. Met hun inzet bieden vrijwilligers een antwoord op maatschappelijke noden en verwachtingen dat niet door economische organisaties of overheidsinstanties geboden wordt. Vanuit *economisch oogpunt* kan vrijwilligerswerk gezien worden als een productieve activiteit. Het laat het verenigingsleven toe op gratis productieve arbeidskracht een beroep te doen en zo zijn maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Dit onderschrijft de noodzaak van een kwantificering van het vrijwilligerswerk in termen van het aantal betrokken personen, het aantal gepresenteerde uren of het aantal voltijdse equivalenten, om aldus het reële gewicht van de niet betaalde arbeid in het verenigingsleven te meten. Vanuit *sociologisch oogpunt* is vrijwilligerswerk een zinvolle, op anderen gerichte activiteit. Het biedt mensen de gelegenheid anderen te helpen, een zinvolle vrijetijdsbesteding te hebben, vriendschapsbanden en sociaal kapitaal op te bouwen, aan het maatschappelijk debat deel te nemen, ...

Sommige waarnemers zien in de hoeveelheid vrijwilligerswerk een graadmeter voor het gezondheidsgehalte van de maatschappij (Putnam in Hooghe, 2003; Bekkers, 2002). De meting van de hoeveelheid vrijwilligerswerk is evenwel geen sinecure. Vrijwilligerswerk kan vele vormen en gedaanten aannemen en gebeurt op veel verschillende plaatsen, formeel georganiseerd zowel als informeel en 'in het verborgene'. Er bestaan geen officiële gecentraliseerde registers van vrijwilligers. Niet van georganiseerde vrijwilligers, en zeker niet van vrijwilligers die zich buiten organisatorische verbanden inzetten.

Verschillende onderzoekers hebben reeds getracht adequate ramingen te maken van het aantal vrijwilligers in België en relevante sociale en sociaal-economische kenmerken van de vrijwilliger te onderkennen. Dit deden ze op basis van verschillende methoden: bevestigingen van een representatieve steekproef van de bevolking, bevestigingen bij vrijwilligersorganisaties, analyses van de gegevens die in officiële databanken over het verenigingsleven beschikbaar zijn etc. Ze deden het ook vanuit verschillende perspectieven: vanuit economisch dan wel sociologisch perspectief.

Ondanks deze inspanningen zijn gsystematiseerde cijfergegevens over het verenigingsleven nog niet ruim verspreid in België. De diversiteit van de gehanteerde definities en meetinstrumenten, de verscheidenheid van de benaderingswijzen en de versnippering van de bestaande gegevens maakt het verzamelen en vergelijken van de beschikbare cijfergegevens niet eenvoudig.

Voorliggend document vat de resultaten samen van een onderzoek in opdracht van de Koning Boudewijnstichting waarin we ons tot doel stelden de cijfergegevens op een systematische manier te analyseren en de bestaande informatiebronnen en enquêtes die er in België met betrekking tot het vrijwilligerswerk werden gevoerd in perspectief te plaatsen en te ontsluiten. Hierbij dient opgemerkt dat we in onze analyse enkel die studies weerhouden hebben die voldoen aan volgende criteria: ze streven representatieve gegevens na, ze maken gebruik van secuur geconstrueerde meetinstrumenten die gecontroleerd werden op hun validiteit (meet men wat men wil meten) en betrouwbaarheid (meet men goed wat men wil meten), en tenslotte is het steeds mogelijk om de meting te reproduceren.

Met deze samenvatting van dit onderzoek willen we een snel, helder en gestructureerd overzicht geven van de beschikbare kerngegevens met betrekking tot het verenigingsleven in België. Het volledige onderzoeksrapport kan gedownload worden via de website van de Koning Boudewijnstichting: www.kbs-frb.be.¹

Kerngegevens met betrekking tot het vrijwilligerswerk in België

De cijfers geven duidelijk het belang van de vrijwillig uitgevoerde activiteiten in België aan, vooral dan van het vrijwilligerswerk dat in het verenigingsleven wordt verricht.

De cijfers lopen evenwel erg uiteen en spreken elkaar op sommige punten zelfs tegen. Een aantal belangrijke verklaringen hiervoor houden verband met de definitie van het vrijwilligerswerk (die van studie tot studie kan verschillen), de methodologie die in het kader van de enquêtes wordt gehanteerd, de gekozen analyse-eenheid (individuen of organisaties), de populatie waar de enquête op mikt (sommige enquêtes hebben slechts betrekking op één verenigingstype), de representativiteit van de steekproef,... naast het feit dat de cijfers niet allemaal even actueel zijn en op verschillende jaren betrekking hebben. Al deze factoren worden uitgebreid besproken in het onderzoeksrapport.

We merkten zo bijvoorbeeld dat sommige studies, in tegenstelling tot de andere, ook 'informele zorg' (ten aanzien van familie of vrienden) in hun concept van vrijwilligerswerk integreerden. Of we zagen dat sommige auteurs hun gegevens bekomen op basis van een enquête bij individuen terwijl anderen verenigingen bevroegen en daarbij resultaten presenteren die slechts betrekking hebben op bepaalde categorieën van verenigingen (bv. de VZW's met gesalarieerd personeel).

In de onderstaande kader worden de kwantitatieve kerngegevens met betrekking tot het verenigingsleven in België weergegeven. De daaropvolgende kader vat de kerngegevens samen die beschikbaar zijn met betrekking tot het profiel van de vrijwilligers.

¹ Loose, M., A. Dujardin et al. (2007), *De meting van het vrijwilligerswerk in België. Kritische analyse van de statistische bronnen met betrekking tot vrijwilligerswerk in België*. Brussel: Koning Boudewijnstichting.

Kwantitatieve gegevens met betrekking tot het vrijwilligerswerk in België

Het aantal vrijwilligers

Het aantal individuen dat in België aan vrijwilligerswerk doet, varieert, al naargelang de studie, tussen *1 miljoen* en *1,4 miljoen*, oftewel tussen 10% en 14% van de Belgische bevolking.

Sommige studies geven het percentage ondervraagde personen aan dat verklaart zich in vrijwilligersactiviteiten te engageren, of dit nu op regelmatige dan wel op occasionele basis is. Dit percentage schommelt tussen 12% en 20%. Deze variatie kan verklaard worden door de verschillende benaderingswijzen die de auteurs hanteren met betrekking tot de frequentie van het vrijwilligerswerk, het type van vrijwilligerswerk dat in ogenschouw wordt genomen (enkel in het kader van het verenigingsleven, of ook met inbegrip van informele zorg, etc.), bestudeerde populatie...

De evolutie van het vrijwilligerswerk doorheen de tijd

Over het algemeen genomen geven een hele reeks studies een stijgende tendens weer in het *aantal vrijwilligers* over het afgelopen decennium. De resultaten verschillen evenwel met betrekking tot de toename dan wel afname van het *aantal uren* dat gedurende deze periode aan vrijwilligerswerk wordt besteed.

De tijd die aan vrijwilligerswerk wordt besteed

De gegevens met betrekking tot de tijd die aan vrijwilligerswerk wordt besteed verwijzen enerzijds naar het aantal uren dat per individuele vrijwilliger per maand wordt gepresteerd en anderzijds naar het aantal uren dat door het totaal aantal vrijwilligers wordt gepresteerd, uitgedrukt in voltijdse equivalenten (VTE).

Uitgedrukt in VTE wordt het vrijwilligerswerk in België geschat gaande van *iets meer dan 76 000 tot bijna 249 000 voltijdse betrekkingen*. Rekening houdend met het aantal vermelde vrijwilligers komt dit overeen met een schatting van *minder dan een halve dag per week* in het eerste geval *tot meer dan 7 uur per week* in het tweede geval.

Volgens de enquêtes die bij de individuen werden uitgevoerd, bedraagt het volume vrijwillige prestaties tussen de *4 à 5 uur per week*, met een grote onderlinge variatie tussen de vrijwilligers, aangezien sommigen blijkbaar *meer dan 10 uur per week* vrijwilligerswerk verrichten en anderen *minder dan een uur per week*.

Gemiddeld aantal vrijwilligers waarop de verenigingen een beroep doen

Op basis van de resultaten van een enquête bij verenigingen die ook personeel tewerkstellen, blijkt dat deze verenigingen gemiddeld op 72 vrijwilligers beroep doen. Een groot gedeelte van de verenigingen in België telt niet meer dan 10 actieve vrijwilligers en kunnen dus als kleine en middelgrote verenigingen bestempeld worden. Vertaald in arbeidsvolume betekent dit dat de prestaties van de vrijwilligers gemiddeld *tussen de 0 en de 5 VTE* vertegenwoordigen.

Bekijken we het aantal vrijwilligers dat gemiddeld per week vrijwilligerswerk verricht ten behoeve van de verenigingen dan blijkt uit de studies dat verenigingen voor het merendeel een beroep doen op een vaste kern van regelmatige vrijwilligers, eerder dan op een groot aantal occasionele vrijwilligers.

De verdeling van het vrijwilligerswerk over de verschillende activiteitensectoren en -takken van de verenigingen

Volgens verschillende auteurs vindt het vrijwillig engagement in verenigingen uit alle sectoren plaats, met name dankzij het feit dat vrijwilligers ook ingezet worden op het niveau van de raden van bestuur. Er zijn evenwel grote verschillen in de verdeling van het vrijwilligerswerk over de verschillende activiteitentakken te vinden. Zo is het vrijwilligerswerk zeer sterk vertegenwoordigd in de *culturele* sector, alsook in sector van *sport en vrije tijd*, zowel in termen van aantal vrijwilligers als in termen van aantal gepresteerde uren.

Opgemerkt zij dat de vrijwilligers zich eerder lijken te engageren in verenigingen die diensten verlenen aan hun leden en in verenigingen die wat hun activiteiten betreft sterk aanleunen bij het lokale leven. Met name vinden we veel vrijwilligers terug in verenigingen voor sociale dienstverlening, buurtcomités, parochiale verenigingen en actiegroepen.

Omgekeerd onderlijnen andere studies dat er minder vrijwilligers te vinden zijn in verenigingen die enkel op vrijwilligerswerk een beroep doen maar opereren in een sterk geprofessionaliseerde activiteitentak. Dit is met name het geval voor de gezondheidssector, het onderwijs en het onderzoek.

De voornaamste activiteiten die door de vrijwilligers in het kader van het verenigingsleven worden uitgevoerd

De studies geven aan dat vrijwilligers zich in het kader van het verenigingsleven voornamelijk bezig houden met taken als deelname aan de raad van bestuur, animatie en organisatie van activiteiten, beheer, secretariaat, fondsenwerving,... terwijl ze veel minder betrokken zijn in activiteiten die gespecialiseerd personeel vereisen (psychologische raad geven, personen verzorgen, therapieën verstrekken,...). Het valt op dat vrijwilligers over het algemeen meerdere activiteiten uitvoeren in de schoot van de organisaties die beroep op hen doen.

De verhouding tussen vrijwilligerswerk en betaalde tewerkstelling

Met betrekking tot de verhouding tussen vrijwilligerswerk en betaalde tewerkstelling lijken twee belangrijke bevindingen naar voren te komen uit de studies die dit hebben onderzocht. Aan de ene kant lijkt er zich een omgekeerde verhouding voor te doen tussen betaalde en vrijwillige arbeid in organisaties. Aan de andere kant zijn er veel vrijwilligers die in een hele reeks organisaties uiteindelijk een betaalde job lijken te vinden in de schoot van hun organisatie. Een studie toont aan dat bijna een derde van de ondervraagde VZW's werknemers tewerkstelt die als vrijwilliger in de organisatie zijn begonnen.

De monetaire waarde van het vrijwilligerswerk in de verenigingen

Vanuit een strikt economisch perspectief hebben twee auteurs getracht de monetaire waarde van het vrijwilligerswerk dat in het kader van de verenigingen in België wordt verricht in te schatten. Hun studie heeft betrekking op verenigingen die ook bezoldigd personeel tewerkstellen, met uitzondering van de scholen. De monetaire schatting van het vrijwilligerswerk laat toe het enerzijds als productiefactor te beschouwen en anderzijds als een bron die gratis door de huishoudens aan de verenigingen ter beschikking wordt gesteld.

Als men het vrijwilligerswerk als productiefactor beschouwt, dan verhoogt de monetaire waardebeoordeling ervan vanzelfsprekend de waarde van de productiefactor arbeid waarvan het gewicht, in de betreffende studie, meer dan 55 tot 60,6% van de kosten van de verenigingen bedraagt. Parallel daarmee vertaalt de stijging van de kosten zich ook in een stijging van de waarde van de productie en van de toegevoegde waarde van de verenigingen ten belope van 2 257 miljoen euro, oftewel een stijging met 18,6 %.

Omgekeerd aan deze stijging van de productiekosten vertaalt de monetaire waardering van het vrijwilligerswerk zich voor de organisaties in een equivalente stijging van supplementaire middelen onder de vorm van een monetaire transfert afkomstig van de gezinnen. Deze operatie leidt ertoe dat de bijdrage van de gezinnen (onder de vorm van giften en bijdragen) aan het verenigingsleven in feite met 2,5 moet vermenigvuldigd worden.

Het profiel van de vrijwilligers

Wat het profiel van de vrijwilligers betreft, worden we in de literatuur geconfronteerd met divergenties en contradicties in de resultaten van de enquêtes die in de verschillende beschreven studies worden voorgesteld. De geobserveerde verschillen houden direct verband met de manier waarop het vrijwilligerswerk in de verschillende studies is gedefinieerd.

Vrijwilligers naar geslacht

Wanneer men het *geslacht* van de vrijwilligers analyseert, zijn alle studies het erover eens dat mannen zich meer als vrijwilliger lijken in te zetten dan vrouwen. Bekijkt men genderverschillen in de aard van de geleverde prestaties, dan vermeldt men dat vrouwen meer tijd geven aan zorg voor familie, vrienden of burens (wat men soms omschrijft als 'vrijwillige informele zorg') en dat ze zich, ook wat het formeel georganiseerd vrijwilligerswerk betreft, meer dan mannen inzetten voor activiteiten in het domein van de sociale dienstverlening en de persoonszorg. Over het algemeen zijn vrouwen minder dan mannen te vinden in bestuursfuncties en zijn ze ondervertegenwoordigd in het vrijwilligerswerk in het kader van de sportverenigingen. Deze resultaten suggereren dat mannen en vrouwen een eigen profiel hebben wat participatie aan vrijwilligerswerk betreft. Ze impliceren ook dat de manier waarop vrijwilligerswerk in enquêtes gedefinieerd wordt een impact heeft op de bekomen resultaten.

Vrijwilligers naar leeftijd

Minder eensgezindheid is er wat de *leeftijd* van de vrijwilligers betreft. Zo onderlijnen bepaalde auteurs bijvoorbeeld een groot vrijwilligersengagement bij 40- tot 70-jarigen, terwijl anderen een groot aantal jongeren tussen 15 en 24 jaar in vrijwilligersactiviteiten menen te vinden, met name dan in de jeugdbewegingen. Hier is het duidelijk dat de afbakening van de onderzoekspopulatie een belangrijke invloed heeft op het gevonden profiel van de vrijwilligers. Desondanks valt het evenwel niet te ontkennen dat, gegeven de demografische evolutie, het aandeel jongeren in het vrijwilligerswerk vermindert, terwijl het aandeel ouderen aan een netto-stijging onderhevig is. Opgemerkt dient bovendien dat mensen die als jongere lid zijn geweest van een vereniging ook op latere leeftijd een grotere kans hebben om als vrijwilliger in het verenigingsleven actief te zijn.

Vrijwilligers naar arbeidsmarktstatuut

Hoewel het *arbeidsmarktstatuut* (student, voltijds of deeltijds tewerkgesteld, werkloos, niet-werkend, vervroegd op rust, gepensioneerd,...) sterk verband houdt met de leeftijd van de vrijwilligers, geven de studies die dit hebben onderzocht nog bijkomende informatie. Jammer genoeg zijn de bevindingen hier vaak erg uiteenlopend. Zo constateren sommige auteurs dat de twee statuten die met tewerkstelling te maken hebben (voltijds of deeltijds tewerkgesteld) sterk vertegenwoordigd zijn, gevolgd door een iets lagere vertegenwoordiging van gepensioneerden. Anderen daarentegen vermelden dat de werkenden, en met name de deeltijds werkenden, juist minder tijd besteden aan sociaal engagement, zelfs minder dan mensen die niet tewerkgesteld zijn.

Vrijwilligers naar opleidingsniveau en familiale achtergrond

Twee constanten tot besluit. Ten eerste definieert het merendeel van de studies de gemiddelde vrijwilliger als een *relatief hoog opgeleid* (hoger onderwijs of universitair onderwijs) en *relatief vermogend* persoon (met een inkomen dat licht boven het gemiddelde inkomen ligt).

Ten tweede lijkt er zich in enkele enquêtes een duidelijk verband af te tekenen tussen iemands vrijwillig engagement en het feit dat hij of zij opgegroeid is in een gezin waarin ook reeds aan vrijwilligerswerk werd gedaan. Dit wijst op de belangrijke invloed van familiale en culturele factoren op de kans om zich al dan niet als vrijwilliger in te zetten ten dienste van een vereniging.

Besluit

De verschillende studies die zich reeds met het fenomeen van het vrijwilligerswerk bezig gehouden hebben, hebben een hele reeks nuttige informatie over de omvang ervan verzameld. Er blijven evenwel nog een hele reeks grijze zones en blinde vlekken bestaan die ons belemmeren een exact beeld te krijgen van wat deze specifieke arbeidskracht van het vrijwilligerswerk precies vertegenwoordigt. Wat het profiel van de vrijwilliger betreft, is het beeld dat door de verschillende studies wordt verstrekt nog relatief wazig, gegeven de verschillen en contradicties in de enquêteresultaten.

1) Bekijken we de *kwantitatieve gegevens in strikte zin*, dan vertolken de meeste studies, ondanks de verschillende cijfers die ze presenteren, het niet te verwaarlozen belang van het vrijwilligerswerk in België. Of ze dit nu uitdrukken in termen van het aantal individuen dat erin betrokken is, dan wel in termen van het aantal uren dat ze eraan besteden.

Globaal gesproken telt men in België tussen de 1 miljoen en 1,4 miljoen vrijwilligers, i.c. tussen de 10% en 14% van de Belgische bevolking. Houdt men ook rekening met de tijd die aan het vrijwilligerswerk besteedt wordt, dan blijkt de vrijwillig bestede tijd uitgedrukt te kunnen worden in een werktijd van 76 000 tot 250 000 voltijdse equivalenten. Vertaalt men het vrijwilligerswerk in wekelijkse arbeidsuren per vrijwilliger, dan komt men tot de vaststelling dat vrijwilligers er gemiddeld tussen iets minder dan een halve dag en bijna 7 uur per week aan spenderen. De meeste verenigingen in België zijn kleine en middelgrote verenigingen die hoofdzakelijk een beroep doen op een eerder vaste kern van een tiental regelmatige vrijwilligers.

Een aantal auteurs meende het afgelopen decennium een stijgende tendens waar te kunnen nemen in het aantal vrijwilligers. De resultaten lopen evenwel uiteen wanneer het erop aan komt te weten of deze grotere groep van vrijwilligers gemiddeld meer dan wel minder tijd per week aan vrijwilligerswerk besteedt.

Bekijkt men de verenigingen waarvoor vrijwilligers zich engageren, dan ziet men dat vrijwilligers zich, zowel in termen van aantal personen als in termen van aantal uren, vooral blijken in te zetten voor de *culturele sector*, alsook voor *sport- en vrijetijdsverenigingen*. Men vindt ook meer vrijwilligers in verenigingen die diensten verstrekken aan hun eigen leden en in verenigingen die dichtbij de lokale levenssfeer staan. Omgekeerd treft men minder vrijwilligers aan in verenigingen die actief zijn op het gebied van gezondheidszorg, onderwijs en onderzoek.

Deze laatste vaststelling houdt verband met het feit dat de taken die binnen deze verenigingen worden uitgevoerd gespecialiseerd personeel vereisen. Behalve voor wat de bestuursfuncties betreft, besteden vrijwilligers hun tijd in verenigingsverband vooral aan activiteiten die minder specifieke opleiding en vorming vereisen en veel minder aan taken die in belangrijke mate geprofessionaliseerd zijn.

2) Wat de gegevens over het *profiel* van de vrijwilligers betreft, werden we bij de lectuur van de onderzochte studies geconfronteerd met een aantal uiteenlopende en zelfs contradictorische vaststellingen. De geobserveerde verschillen en overeenkomsten hangen in belangrijke mate samen met de wijze waarop het vrijwilligerswerk in de diverse onderzoeken wordt gedefinieerd. Dit gezegd zijnde komen bijna alle studies tot de vaststelling dat mannen zich meer als vrijwilliger schijnen in te zetten dan vrouwen. Vrouwen blijken meer tijd te besteden aan activiteiten in hun naaste omgeving, ten behoeve van familieleden, burens en kennissen (wat men als ‘informele vrijwillige inzet’ zou kunnen omschrijven), of engageren zich meer op het vlak van sociale actie en persoonszorg. Over het algemeen zijn ze minder dan mannen betrokken in bestuurlijke activiteiten en zijn ze ondervertegenwoordigd in de sportverenigingen.

Wat de leeftijd en de arbeidsmarktpositie (student, werkloze, tewerkgestelde, gepensioneerde,...) van de vrijwilligers betreft, komen de bestudeerde onderzoeken tot sterk uiteenlopende bevindingen. Desondanks valt niet te betwisten dat, gegeven de demografische evolutie, het aandeel jongeren in het vrijwilligerswerk ertoe zal neigen af te nemen ten voordele van het aandeel ouderen.

Het merendeel van de studies definieert de gemiddelde vrijwilliger als een hoger opgeleid persoon (met diploma hoger of universitair onderwijs) die bovendien over een meer dan gemiddeld inkomen beschikt. Ook het feit of men uit het thuismilieu afkomstig is waarin aan vrijwilligerswerk gedaan wordt, heeft een positieve invloed op de kans om als vrijwilliger actief te zijn.

De verschillende studies die zich reeds met het fenomeen van het vrijwilligerswerk bezig gehouden hebben, hebben een hele reeks nuttige informatie over de omvang ervan verzameld. Er blijven evenwel nog een hele reeks grijze zones bestaan die ons belemmeren een exact beeld te krijgen van wat deze specifieke arbeidskracht van het vrijwilligerswerk precies vertegenwoordigt.

Een echt volledige en exhaustieve enquête naar vrijwilligerswerk moet in België dus nog worden uitgevoerd. Als we uitgaan van de verschillende betekenissen van wat als een vrijwillige activiteit omschreven wordt, is de constructie van een voldoende grote steekproef op nationaal niveau een basisvoorwaarde.

Een grote enquête - onmisbaar om het vrijwilligerswerk beter te kunnen begrijpen – dient ook aangevuld te worden met meer beperkte analyses, analyses op sectorniveau en casestudies, zodanig dat meer specifieke en diepgaande informatie kan verkregen worden die toelaat een licht te werpen op specifieke problematieken die met vrijwilligerswerk verband houden.